

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet
Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande
Viceletråd
Harry Jansson

Föredragande
Jurist
Camilla Hägglund-Palmqvist

Justerat
Omedelbart

Nr 125

Arbets- och näringsministeriets begäran om utlåtande gällande Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och 19 § säkerhetsutredningslagen för att stärka beredskapen mot hot mot säkerheten.

ÅLR 2022/3913

472 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt avge utlåtande enligt **bilaga 1**.

Nr 126

Utlåtande om utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen

ÅLR 2022/5161

473 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt avge yttrande till riksdagens förvaltningsutskott enligt **bilaga 2**.

Nr 127

Utlåtande om utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen

ÅLR 2022/5225

474 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt avge yttrande till riksdagens grundlagsutskott enligt **bilaga 3**.

Hänvisning

Arbets- och näringsministeriet

Kontaktperson

Camilla Hägglund-Palmqvist

kirjaamo@tem.fi

Ärende

Arbets- och näringsministeriets begäran om utlåtande gällande Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och 19 § säkerhetsutredningslagen för att stärka beredskapen mot hot mot säkerheten.

Ålands landskapsregering har den 13.5.2022 beretts tillfälle att inkomma med ett utlåtande gällande statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om övervakning av hanteringen och upplagringen av farliga kemikalier. Utlåtandet ska vara inlämnat senast 24.6.2022. Den svenskspråkiga översättningen har lagts till senare och innehåller endast de föreslagna lagparagraferna utan någon motiveringstext vilket negativt påverkar möjligheten för landskapsregeringen att kunna uttala sig om de föreslagna ändringarna. Landskapsregeringen betonar vikten av att promemorian också översätts.

I propositionen föreslås det att tillämpningsområdet för lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (nedan kemikalisäkerhetslagen) ändras så att tillämpningsområdet också omfattar skyddet av verksamheter mot hot mot säkerheten. I kemikalisäkerhetslagen föreskrivs på ett sätt som förpliktar alla verksamhetsutövare att inte enbart ta hänsyn till olycksrisker utan också säkerhetshot. När det gäller bestämmelserna om beredskap inför hot mot säkerheten föreslås det att omfattningen och behovet av beredskapsåtgärder ska basera sig på riskbedömning. Till kemikalisäkerhetslagen fogas en bestämmelse om skyddet av data- och automationssystem som innebär en ny skyldighet för verksamhetsutövarna. Det är ändamålsenligt att bestämmelsen tas in i lagen också med tanke på det nuvarande tillämpningsområdet dvs. beredskapen inför olycksrisker. Dessutom föreslås det ändringar i bestämmelserna om normal säkerhetsutredning i 19 § i säkerhetsutredningslagen.

Landskapsregeringens utlåtande:

Enligt 27 § 35 p. självstyrelselagen för Åland (ÅFS 1991:71) tillhör explosiva ämnen till den del rikets säkerhet berörs till rikets lagstiftningsbehörighet. Till den del det inte berör rikets säkerhet är det Ålands lagstiftningsbehörighet.

Terrorism och organiserad brottslighet tillhör rikets lagstiftningsbehörighet i enlighet med 27 § 34 p.

Kemikalier tillhör rikets lagstiftningsbehörighet till den del det gäller farliga (giftiga) kemikalier som hotar människors hälsa enligt 27 § 30 p men räknas som åländsk behörighet till de delar den berör miljöfarliga ämnen.

Kemikaliesäkerhetslagen och förordningar som antagits med stöd av den har antagits i landskapet genom landskapslag (ÅFS 2007/98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor samt landskapsförordning (ÅFS 2007/99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosivavaror

Landskapslag ÅFS 2007/98 och landskapsförordning ÅSF 2007/99 gör rikets lagstiftning inom det berörda området gällande i landskapet Åland. Lagstiftningen inom området har således genomförts via så kallad blankettlagstiftning som sätter rikets lagstiftning i kraft också på Åland. Lagstiftningen är antagen jämte kommande ändringar vilket för Ålands del innebär att inga skilda lagstiftningsåtgärder behöver vidtas med anledning av de föreslagna ändringarna.

Beträffande innehållet i den föreslagna lagstiftningen har landskapsregeringen ingenting att anföra.

Vicelantråd

Harry Jansson

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

Hänvisning
RP 94/2022

Riksdagens förvaltningsutskott
HaV@eduskunta.fi

Kontaktperson
Jurist Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Begäran om yttrande gällande RP 94/2022 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen

Begäran om utlåtande

Riksdagens förvaltningsutskott har den 15 juni 2022 inbegärt Ålands landskapsregerings yttrande gällande Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen. Förvaltningsutskottet önskar få ett utlåtande senast den 20 juni 2022 kl. 12.00.

Lagförslagets bristfälliga beredning

Ålands landskapsregering har inte, i enlighet med 33 § självstyrelagen för Åland, tidigare fått ge ett utlåtande gällande propositionen och lagförslaget. I och med att de föreslagna ändringarna av gränsbevakningslagen påverkar gränstrafiken och då Åland både logistiskt och ekonomiskt är beroende av fungerande transporter är frågan av väsentlig betydelse för det åländska samhället. Bara besöksnäringen inklusive sjöfart står för cirka 20 % av Ålands BNP. Enligt 38 § självstyrelselagen ska skriftväxlingsspråket mellan landskapsmyndigheterna och statens myndigheter även vara svenska. Alla handlingar inklusive lagförslag och propositioner ska i sin helhet finnas på svenska. Trots detta fick landskapsregeringen sent av inrikesministeriet enbart ta del av de föreslagna lagparagraferna utan någon motiveringstext och ett kort stycke rörande konsekvenser för landskapet Åland. I och med att alla finskspråkiga remissinstanser tidigare har fått tillgång till utkastet till proposition i sin helhet och därtill haft en remisstid på cirka två veckor för att upprätta ett utlåtande är behandlingen av Ålands landskapsregering och Åland fullständigt oacceptabel samt uppfyller inte kraven på god lagberedning. Förfarandet strider sammanfattningsvis mot 6 § och 17 § i Finlands grundlag då svenskspråkiga inte kunnat framföra sin åsikt under lagberedningen samt 33 § och 38 § självstyrelselagen för Åland vad gäller kravet på att inhämta ett utlåtande och ge handlingar på svenska till Ålands landskapsregering. Trots den bristfälliga lagberedningen och den korta tiden att ge synpunkter inskickade landskapsregeringen följande inofficiella förslag till ändringar i texten rörande konsekvenser för landskapet Åland till inrikesministeriet per e-post 3.6.2022:

"Konsekvenser för landskapet Åland

Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland regleras i självstyrelselagen (1144/1991), gränsbevakningslagen (578/2005), sjöräddningslagen (1145/2011) samt i republikens presidents förordning om Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland (309/2017, nedan överenskommelseförordningen). Till Gränsbevakningsväsendet hör på Åland gränsövervakningsuppgifter och sjöräddningsuppdrag samt, vid sidan av Tullen, landskapets tulluppgifter. Dessutom utför Gränsbevakningsväsendet handräckningsuppdrag på begäran av Ålands polis.

Med stöd av 27 § 34 punkten i självstyrelselagen hör gränsbevakningen och övrig reglering som gäller Gränsbevakningsväsendet till rikets behörighet. De förslag i denna proposition som gäller begränsning av gränsövergångstrafiken (samt skyldighet att överlåta egendom och utföra tjänster TAS BORT) ska således tillämpas också i landskapet Åland. Innan begränsning av gränsövergångstrafiken till Åland sker ska landskapsregeringens utlåtande inhämtas i enlighet med 33 § självstyrelselagen då detta är en fråga som har särskild betydelse för landskapet. Det finns ingen gränzon i landskapet Åland, varvid propositionens förslag om uppförande av hinder i praktiken inte blir tillämpliga i landskapet.

Enligt 27 § 26 punkten i självstyrelselagen hör utlänningslagstiftning till rikets behörighet, varvid de föreslagna bestämmelserna om koncentrerad ansökan om internationellt skydd blir tillämpliga också i landskapet Åland. Enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen hör allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i 27 § 27, 34 och 35 punkten till landskapets behörighet. Enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen hör även näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i 11 §, 27 § 2, 4, 9, 12–15, 17–19, 26, 27, 29–34, 37 och 40 punkten samt 29 § 1 mom. 3–5 punkten till landskapets behörighet. Således blir inte de föreslagna bestämmelserna i 39 a § lagförslaget om skyldighet att överlåta egendom och utföra tjänster tillämpliga i landskapet Åland. Vad gäller statens behov av mark och byggnader regleras detta även i 61 § självstyrelselagen och enligt 18 § 8 punkten i självstyrelselagen hör inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för allmänt behov mot full ersättning till landskapets lagstiftningsbehörighet."

Motsvarande ändringar och texter måste även föras in i motiveringstexten för respektive paragraf i propositionen.

Ålands landskapsregering förväntar sig att dessa ändringar görs för att undvika en eventuell behörighetstvist eller andra åtgärder i ärendet."

Landskapsregeringens utlåtande

Inledningsvis konstaterar landskapsregeringen att de inofficiella synpunkter och förslag som tidigare inlämnades till inrikesministeriet varken återgetts eller beaktats på ett

korrekt sätt i propositionen och i motiveringstexten. Landskapsregeringen vidhåller att regleringen i 39 a § lagförslaget rörande "Temporär skyldighet att överlåta egendom och utföra tjänster" faller inom åländsk lagstiftningsbehörighet och att bestämmelsen därmed inte är tillämplig på Åland då lagstiftningsbehörigheten är exklusiv. Bestämmelsen rör mycket mer än själva gränsövergångsställena och inskränker på de behörigheter Ålands polismyndighet redan har på hela Åland enligt landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen. Redan genom befintligt system kan Ålands polismyndighet hantera motsvarande situationer eller ge handräckning till Gränsbevakningsväsendet. Enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen hör allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i 27 § 27, 34 och 35 punkten till landskapets behörighet. Enligt 18 § 22 punkten självstyrelselagen hör även näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i 11 §, 27 § 2, 4, 9, 12–15, 17–19, 26, 27, 29–34, 37 och 40 punkten samt 29 § 1 mom. 3–5 punkten i självstyrelselagen till landskapets behörighet. Trots landskapsregeringens tydliga synpunkter och förslag till denna del finns inget i propositionen eller i motiveringen rörande dessa behörighetsfrågor utan det framkommer endast i motiveringstexten att 39 a § i lagförslaget ska tillämpas på Åland.

Regleringen i 39 a § lagförslaget kan ytterligare ifrågasättas utgående från det grundlagsskyddade egendomsskyddet och näringsfriheten i 15 § och 18 § Finlands grundlag (FFS 731/1999) speciellt på Åland då även behörighetsfrågan tillkommer inklusive lagstöd för vilken myndighet som har befogenhet att vidta åtgärder vid normala förhållanden.

Vicelantråd

Harry Jansson

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

FÖR KÄNNEDOM

Ålands lagtings självstyrelsepolitiska nämnd, info@lagtinget.ax

Landshövding Peter Lindbäck, peter.lindback@ambetsverket.fi

Ålandsminister Anna-Maja Henriksson, anna-maja.henriksson@gov.fi

Statssekreterare Mikaela Nylander, justitieministeriet, mikaela.nylander@gov.fi

Enhetschef Maria Guseff, utrikesministeriet, maria.guseff@gov.fi

Kanslichef Kirsi Pimiä, inrikesministeriet, kirsi.pimia@gov.fi

Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi

Hänvisning
RP 94/2022 rd

Riksdagens grundlagsutskott
PeV@eduskunta.fi

Kontaktperson
Jurist Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Begäran om yttrande gällande RP 94/2022 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen

Begäran om utlåtande

Riksdagens grundlagsutskott har den 15 juni 2022 inbegärt Ålands landskapsregerings yttrande gällande Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen. Grundlagsutskottet önskar få ett utlåtande senast den 20 juni 2022 kl. 12.00.

Lagförslagets bristfälliga beredning

Ålands landskapsregering har inte, i enlighet med 33 § självstyrelagen för Åland, tidigare fått ge ett utlåtande gällande propositionen och lagförslaget. I och med att de föreslagna ändringarna av gränsbevakningslagen påverkar gränstrafiken och då Åland både logistiskt och ekonomiskt är beroende av fungerande transporter är frågan av väsentlig betydelse för det åländska samhället. Bara besöksnäringen inklusive sjöfart står för cirka 20 % av Ålands BNP. Enligt 38 § självstyrelselagen ska skriftväxlingsspråket mellan landskapsmyndigheterna och statens myndigheter även vara svenska. Alla handlingar inklusive lagförslag och propositioner ska i sin helhet finnas på svenska. Trots detta fick landskapsregeringen sent av inrikesministeriet enbart ta del av de föreslagna lagparagraferna utan någon motiveringstext och ett kort stycke rörande konsekvenser för landskapet Åland. I och med att alla finskspråkiga remissinstanser tidigare har fått tillgång till utkastet till proposition i sin helhet och därtill haft en remisstid på cirka två veckor för att upprätta ett utlåtande är behandlingen av Ålands landskapsregering och Åland fullständigt oacceptabel samt uppfyller inte kraven på god lagberedning. Förfarandet strider sammanfattningsvis mot 6 § och 17 § i Finlands grundlag då svenskspråkiga inte kunnat framföra sin åsikt under lagberedningen samt 33 § och 38 § självstyrelselagen för Åland vad gäller kravet på att inhämta ett utlåtande och ge handlingar på svenska till Ålands landskapsregering. Trots den bristfälliga lagberedningen och den korta tiden att ge synpunkter inskickade landskapsregeringen följande inofficiella förslag till ändringar i texten rörande konsekvenser för landskapet Åland till inrikesministeriet per e-post 3.6.2022:

"Konsekvenser för landskapet Åland

Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland regleras i självstyrelselagen (1144/1991), gränsbevakningslagen (578/2005), sjöräddningslagen (1145/2011) samt i republikens presidents förordning om Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland (309/2017, nedan överenskommelseförordningen). Till Gränsbevakningsväsendet hör på Åland gränsövervakningsuppgifter och sjöräddningsuppdrag samt, vid sidan av Tullen, landskapets tulluppgifter. Dessutom utför Gränsbevakningsväsendet handräckningsuppdrag på begäran av Ålands polis.

Med stöd av 27 § 34 punkten i självstyrelselagen hör gränsbevakningen och övrig reglering som gäller Gränsbevakningsväsendet till rikets behörighet. De förslag i denna proposition som gäller begränsning av gränsövergångstrafiken (samt skyldighet att överlåta egendom och utföra tjänster TAS BORT) ska således tillämpas också i landskapet Åland. Innan begränsning av gränsövergångstrafiken till Åland sker ska landskapsregeringens utlåtande inhämtas i enlighet med 33 § självstyrelselagen då detta är en fråga som har särskild betydelse för landskapet. Det finns ingen gränzon i landskapet Åland, varvid propositionens förslag om uppförande av hinder i praktiken inte blir tillämpliga i landskapet.

Enligt 27 § 26 punkten i självstyrelselagen hör utlänningslagstiftning till rikets behörighet, varvid de föreslagna bestämmelserna om koncentrerad ansökan om internationellt skydd blir tillämpliga också i landskapet Åland. Enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen hör allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i 27 § 27, 34 och 35 punkten till landskapets behörighet. Enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen hör även näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i 11 §, 27 § 2, 4, 9, 12–15, 17–19, 26, 27, 29–34, 37 och 40 punkten samt 29 § 1 mom. 3–5 punkten till landskapets behörighet. Således blir inte de föreslagna bestämmelserna i 39 a § lagförslaget om skyldighet att överlåta egendom och utföra tjänster tillämpliga i landskapet Åland. Vad gäller statens behov av mark och byggnader regleras detta även i 61 § självstyrelselagen och enligt 18 § 8 punkten i självstyrelselagen hör inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för allmänt behov mot full ersättning till landskapets lagstiftningsbehörighet."

Motsvarande ändringar och texter måste även föras in i motiveringstexten för respektive paragraf i propositionen.

Ålands landskapsregering förväntar sig att dessa ändringar görs för att undvika en eventuell behörighetstvist eller andra åtgärder i ärendet."

Landskapsregeringens utlåtande

Inledningsvis konstaterar landskapsregeringen att de inofficiella synpunkter och förslag som tidigare inlämnades till inrikesministeriet varken återgetts eller beaktats på ett

korrekt sätt i propositionen och i motiveringstexten. Landskapsregeringen vidhåller att regleringen i 39 a § lagförslaget rörande "Temporär skyldighet att överlåta egendom och utföra tjänster" faller inom åländsk lagstiftningsbehörighet och att bestämmelsen därmed inte är tillämplig på Åland då lagstiftningsbehörigheten är exklusiv. Bestämmelsen rör mycket mer än själva gränsövergångsställena och inskränker på de behörigheter Ålands polismyndighet redan har på hela Åland enligt landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen. Redan genom befintligt system kan Ålands polismyndighet hantera motsvarande situationer eller ge handräckning till Gränsbevakningsväsendet. Enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen hör allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i 27 § 27, 34 och 35 punkten till landskapets behörighet. Enligt 18 § 22 punkten självstyrelselagen hör även näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i 11 §, 27 § 2, 4, 9, 12–15, 17–19, 26, 27, 29–34, 37 och 40 punkten samt 29 § 1 mom. 3–5 punkten i självstyrelselagen till landskapets behörighet. Trots landskapsregeringens tydliga synpunkter och förslag till denna del finns inget i propositionen eller i motiveringen rörande dessa behörighetsfrågor utan det framkommer endast i motiveringstexten att 39 a § i lagförslaget ska tillämpas på Åland.

Regleringen i 39 a § lagförslaget kan ytterligare ifrågasättas utgående från det grundlagsskyddade egendomsskyddet och näringsfriheten i 15 § och 18 § Finlands grundlag (FFS 731/1999) speciellt på Åland då även behörighetsfrågan tillkommer inklusive lagstöd för vilken myndighet som har befogenhet att vidta åtgärder vid normala förhållanden.

Vicelanträd

Harry Jansson

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

FÖR KÄNNEDOM

Ålands lagtings självstyrelsepolitiska nämnd, info@lagtinget.ax

Landshövding Peter Lindbäck, peter.lindback@ambetsverket.fi

Ålandsminister Anna-Maja Henriksson, anna-maja.henriksson@gov.fi

Statssekreterare Mikaela Nylander, justitieministeriet, mikaela.nylander@gov.fi

Enhetschef Maria Guseff, utrikesministeriet, maria.guseff@gov.fi

Kanslichef Kirsi Pimiä, inrikesministeriet, kirsi.pimia@gov.fi

Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi